

GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY

KOBIETY
I MĘŻCZYŹNI
na rynku

Pracy

WARSZAWA
2012

W Polsce, podobnie jak w innych krajach europejskich, sytuacja kobiet na rynku pracy różni się od sytuacji zawodowej mężczyzn. Płeć jest więc jedną z najważniejszych cech uwzględnianych w statystyce rynku pracy.

Dane prezentowane w niniejszym opracowaniu zostały zaczerpnięte z reprezentacyjnego Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL), z rejestrów bezrobotnych prowadzonych w urzędach pracy oraz z badania struktury wynagrodzeń według zawodów.

Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności obejmuje osoby w wieku 15 lat i więcej. Jego wyniki i metodologia są prezentowane kwartalnie w publikacji pt. „Aktywność Ekonomiczna Ludności Polski”. Dane o bezrobociu rejestrowanym publikowane są miesięcznie na stronie internetowej GUS, a w cyklu kwartalnym, w opracowaniu pt. „Bezrobocie rejestrowane”. Badanie struktury wynagrodzeń według zawodów realizowane jest w Polsce co 2 lata na formularzu Z-12 w jednostkach gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób. Wyniki tego badania są prezentowane w cyklicznej publikacji „Struktura wynagrodzeń według zawodów”. Powyższe publikacje i inne informacje z zakresu statystyki rynku pracy można znaleźć w Internecie pod adresem: www.stat.gov.pl; temat Praca, Wynagrodzenia.

W niniejszym opracowaniu wykorzystano dane BAEL z badań przeprowadzonych w IV kwartale w latach 2003–2011 oraz dane z rejestracji bezrobocia według stanu na koniec grudnia w latach 2003–2011. Dane dotyczące krajów Unii Europejskiej zaprezentowano jako przeciętne roczne wyniki badania Labour Force Survey (w Polsce BAEL) i pochodzą z bazy danych Eurostat, dostępnej na stronie internetowej: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu> (stan w dniu 11 czerwca 2012 roku).

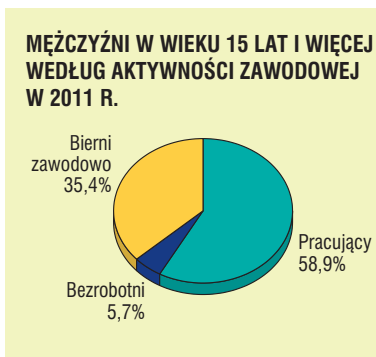
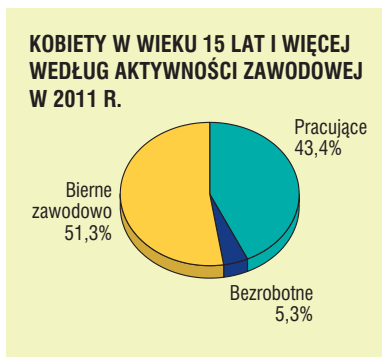
Informacji o przeciętnych wynagrodzeniach kobiet i mężczyzn dostarcza reprezentacyjne badanie struktury wynagrodzeń według zawodów za październik 2010 r.

WSPÓŁCZYNNIK AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ LUDNOŚCI WEDŁUG PŁCI W LATACH 2003–2011

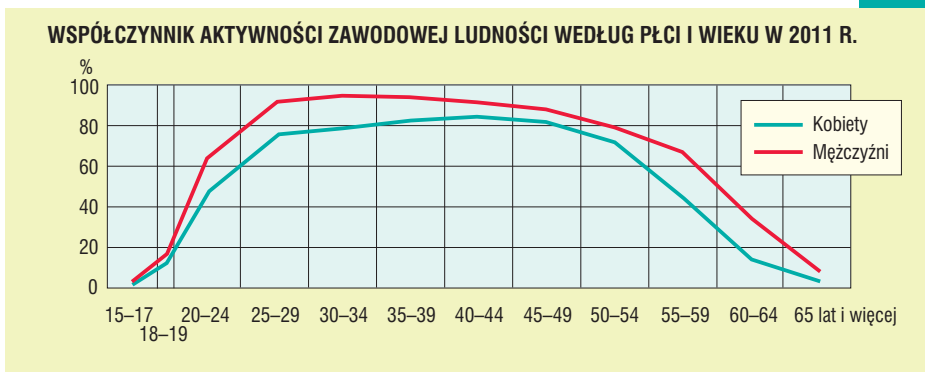
Lata	Ogółem		W wieku produkcyjnym	
	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni
	w %			
2003	47,9	62,4	64,9	74,9
2004	47,9	62,7	65,0	74,9
2005	48,1	62,9	65,4	75,3
2006	46,7	62,3	63,8	74,9
2007	46,7	62,2	64,1	74,8
2008	47,1	63,1	65,2	75,7
2009	47,5	63,5	66,2	76,0
2010	48,2	64,3	67,2	76,6
2011	48,7	64,7	68,2	77,0

Z punktu widzenia statusu na rynku pracy ludność dzieli się na aktywnych i biernych zawodowo.

Zbiorowość aktywnych zawodowo tworzą pracujący i bezrobotni. Do pomiaru poziomu aktywności zawodowej służy współczynnik, wyrażający udział osób aktywnych zawodowo (ogółem lub danej grupy) w liczbie ludności (ogółem lub danej grupy).

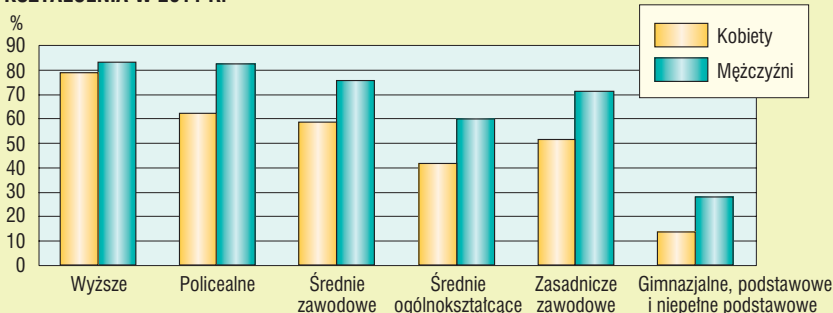
Poziom aktywności zawodowej kobiet jest niższy niż mężczyzn. W 2011 r. na 1000 aktywnych zawodowo mężczyzn przypadło 547 biernych zawodowo, podczas gdy na 1000 aktywnych zawodowo kobiet przypadło 1053 biernych zawodowo. Ludność bierna zawodowo jest znacznie sfeminizowana – ponad 60% tej populacji stanowią kobiety.

Współczynnik aktywności zawodowej kobiet wzrósł o 0,8 p. proc. z 47,9% w 2003 r. do 48,7% w 2011 r., natomiast dla mężczyzn wskaźnik ten zwiększył się w tym okresie z 62,4% do 64,7%, tj. o 2,3 p. proc.

Najwyższy odsetek aktywnych zawodowo występuje wśród mężczyzn w wieku 30–39 lat (w 2011 r. na 1000 mężczyzn 943 pracowało lub poszukiwało pracy) oraz wśród kobiet w wieku 35–44 lata (na 1000 kobiet 833 pracowało bądź poszukiwało pracy).

WSPÓŁCZYNNIK AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ LUDNOŚCI WEDŁUG PŁCI I POZIOMU WYKSZTAŁCENIA W 2011 R.

Najwyższym poziomem aktywności zawodowej charakteryzują się kobiety z wykształceniem wyższym. Współczynnik aktywności zawodowej dla tej populacji kobiet jest najbardziej zbliżony do wartości analogicznego wskaźnika dla mężczyzn (różnica wynosi ok. 4 p. proc.).

LICZBA PRACUJĄCYCH KOBIET W WIEKU PRODUKCYJNYM W LATACH 2003–2011

Wyszczególnienie	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
	W wieku produkcyjnym								
Liczba pracujących w tys.	5907	6029	6201	6401	6745	6962	6962	6964	6968
W % ogółu pracujących	44,7	44,4	44,4	44,1	44,6	44,6	44,9	44,5	44,3

W latach 2003–2011 obserwowano systematyczny wzrost liczby pracujących kobiet w wieku produkcyjnym. Udział kobiet wśród pracujących ogółem w tym okresie ulegał niewielkim zmianom. Najniższą wartość 44,1% odnotowano w roku 2006, najwyższą 44,9% w 2009.

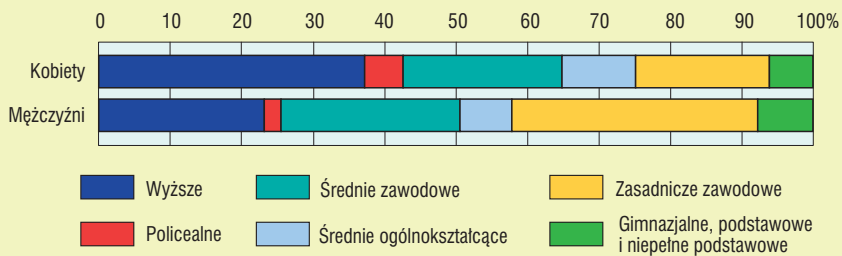
WSKAŹNIK ZATRUDNIENIA WEDŁUG PŁCI W LATACH 2003–2011

Lata	Ogółem		W wieku produkcyjnym	
	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni
	w %			
2003	38,2	50,9	51,3	60,8
2004	38,5	52,2	51,9	62,1
2005	39,2	53,2	53,1	63,5
2006	40,3	55,5	54,8	66,5
2007	42,3	57,4	57,9	68,9
2008	43,5	59,3	60,1	71,1
2009	43,3	58,3	60,2	69,6
2010	43,4	58,6	60,4	69,7
2011	43,4	58,9	60,6	70,1

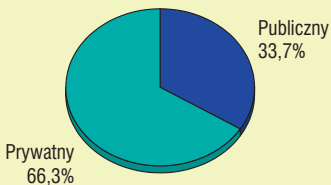
Do pomiaru wykorzystania zasobów pracy stosuje się wskaźnik zatrudnienia, który obrazuje udział pracujących (ogółem lub danej grupy) w liczbie ludności (ogółem lub danej grupy).

Wskaźnik zatrudnienia kobiet w wieku 15 lat i więcej jest o około 1/4 niższy niż wskaźnik zatrudnienia mężczyzn. Pracujące kobiety w większości legitymują się wykształceniem średnim (37,9% ogółu pracujących). Rzadziej jednak kobiety zajmują stanowiska kierownicze, szczególnie wyższego szczebla. W 2011 roku wśród pracujących na stanowiskach kierowniczych 40,0% to kobiety. Udział kobiet pracodawców był jeszcze niższy (31,7%).

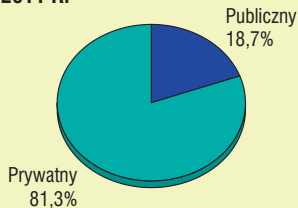
PRACUJĄCY WEDŁUG PŁCI I POZIOMU WYKSZTAŁCENIA W 2011 R.

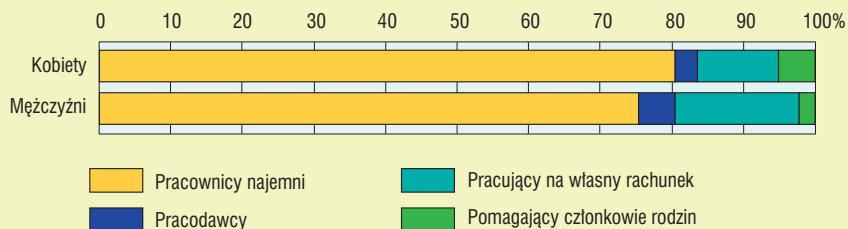
PRACUJĄCE KOBIEТЫ WEDŁUG SEKTORA WŁASNOŚCI MIEJSCA PRACY W 2011 R.

PRACUJĄCY MĘŻCZYŹNI WEDŁUG SEKTORA WŁASNOŚCI MIEJSCA PRACY W 2011 R.

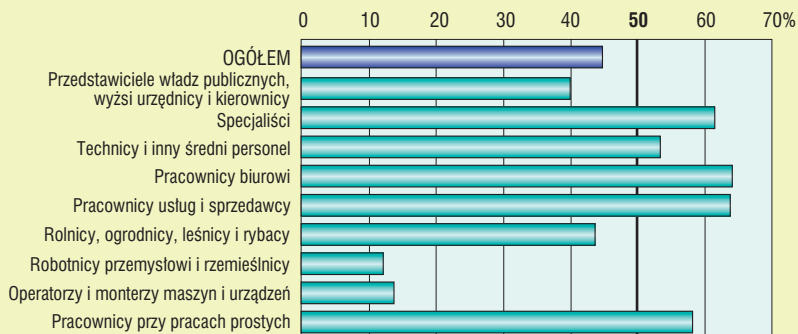

PRACUJĄCY WEDŁUG PŁCI I STATUSU ZATRUDNIENIA W 2011 R.

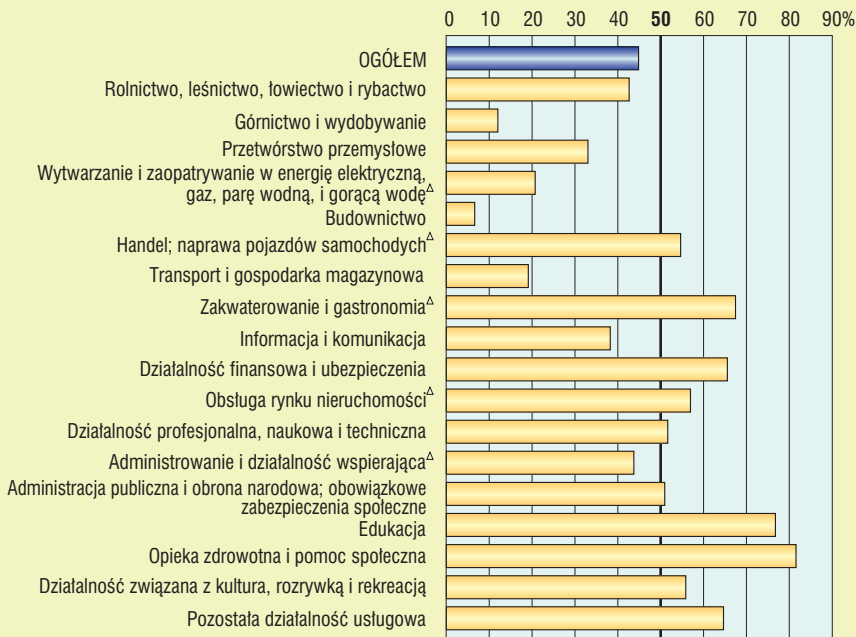

Najbardziej sfeminizowanymi grupami zawodowymi są: „Pracownicy biurowi”, „Pracownicy usług i sprzedawcy” oraz „Specjaliści”, w których w 2011 r. na 100 mężczyzn przypadało odpowiednio: 179, 176 oraz 160 kobiet; najmniej zaś kobiet pracowało w grupie zawodów: „Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy” oraz „Operatorzy i monterzy maszyn i urzą-

UDZIAŁ Kobiet W OGÓLNEJ LICZBIE PRACUJĄCYCH W DANEJ GRUPIE ZAWODOWEJ W 2011 R.

UDZIAŁ Kobiet WŚRÓD PRACUJĄCYCH WEDŁUG WYBRANYCH RODZAJÓW DZIAŁALNOŚCI MIEJSCA PRACY W 2011 R.

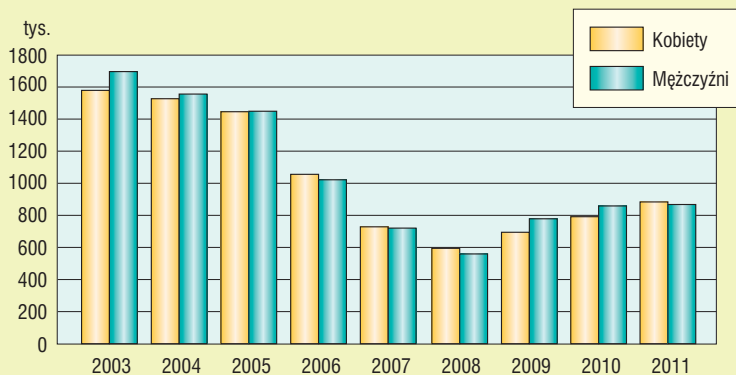

^Δ Nazwa skrócona.

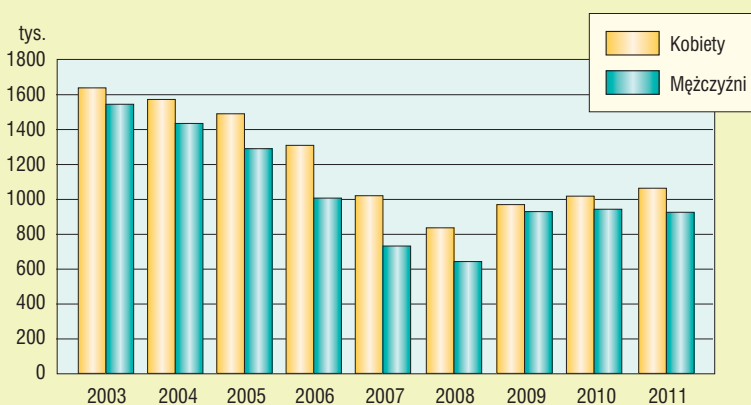
dzeń”, w której na 100 mężczyzn przypadało odpowiednio 14 i 16 kobiet. Do najbardziej sfeminizowanych sekcji gospodarki narodowej należały: „Opieka zdrowotna i pomoc społeczna” (445 kobiet na 100 mężczyzn), „Edukacja” (330 kobiet na 100 mężczyzn), „Zakwaterowanie i gastronomia” (207 kobiet na 100 mężczyzn) oraz „Działalność finansowa i ubezpieczeniowa” (190 kobiet na 100 mężczyzn).

W ostatnich latach kobiety przeważają wśród bezrobotnych zarejestrowanych w urzędach pracy, wśród bezrobotnych wyodrębnianych w Badaniu Aktywności Ekonomicznej Ludności różnice w liczbie bezrobotnych pomiędzy płciami są mniejsze, a przewaga liczebności jednej lub drugiej płci w tej populacji zmienia się w poszczególnych latach.

LICZBA BEZROBOTNYCH Kobiet I MĘŻCZYŹN WEDŁUG BAEL W LATACH 2003–2011

BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI W URZĘDACH PRACY WEDŁUG PŁCI W LATACH 2003–2011

W 2011 roku udział kobiet w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych wyniósł 53,5% i był o 1,6 p. proc. wyższy w porównaniu z 2010 rokiem.

Napływ i odpływ kobiet do bezrobocia rejestrowanego jest mniejszy niż mężczyzn z wyjątkiem lat 2007 i 2008, w których odnotowano większy napływ i odpływ kobiet.

PLYNNOŚĆ BEZROBOCIA REJESTROWANEGO Kobiet I MĘŻCZYŹN W LATACH 2003–2011

W ciągu okresu

Wyszczególnienie	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	
	w tysiącach									
	Kobiety									
Napływ	1172	1229	1314	1307	1254	1273	1464	1468	1270	
Odpływ	1183	1295	1396	1488	1542	1457	1331	1419	1225	
Saldo	-11	-66	-82	-181	-288	-184	+133	+49	+45	
	Mężczyźni									
Napływ	1471	1455	1479	1385	1238	1204	1620	1574	1321	
Odpływ	1501	1565	1624	1668	1512	1293	1334	1560	1339	
Saldo	-30	-110	-145	-283	-274	-89	+286	+14	-18	

Kobiety częściej niż mężczyźni były zagrożone bezrobociem długotrwałym. Zgodnie z danymi urzędów pracy w 2011 r. 37,6% zarejestrowanych bezrobotnych kobiet i 31,0% zarejestrowanych bezrobotnych mężczyzn pozostawało bez pracy dłużej niż rok.

STOPA BEZROBOCIA WEDŁUG PŁCI W LATACH 2003–2011

na podstawie BAEL

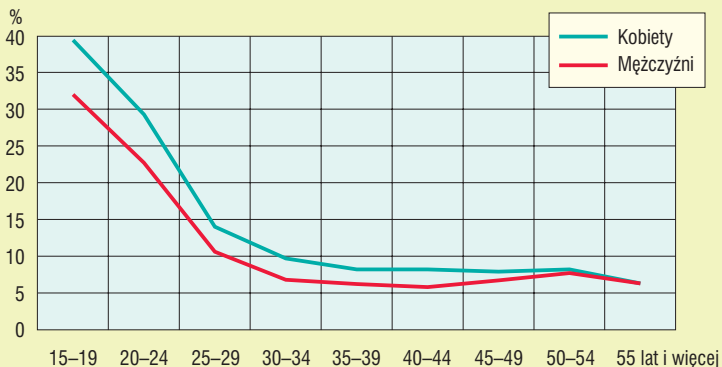
Lata	Ogółem		W wieku produkcyjnym	
	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni
	w %			
2003	20,3	18,4	20,9	18,8
2004	19,5	16,7	20,1	17,0
2005	18,3	15,4	18,8	15,7
2006	13,7	11,0	14,0	11,1
2007	9,4	7,8	9,6	7,9
2008	7,6	6,0	7,8	6,0
2009	8,8	8,2	9,0	8,3
2010	9,9	8,8	10,1	9,0
2011	10,9	8,8	11,1	9,0

Do oceny natężenia bezrobocia wykorzystuje się stopę bezrobocia wyrażającą udział bezrobotnych (ogółem lub danej grupy) wśród aktywnych zawodowo (ogółem lub danej grupy).

Stopa bezrobocia kobiet jest wyższa niż stopa bezrobocia mężczyzn. Trudniej znaleźć pracę zwłaszcza kobietom powracającym na rynek pracy po dłuższej przerwie oraz poszukującym pierwszej pracy.

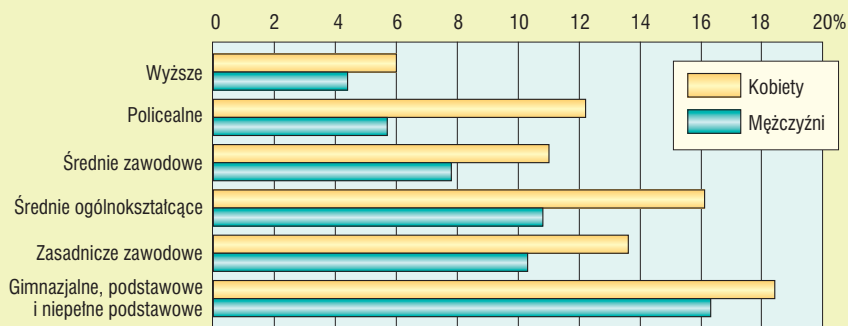
STOPA BEZROBOCIA WEDŁUG PŁCI I WIEKU W 2011 R.

W 2011 r. najwyższa stopa bezrobocia dotyczyła kobiet w wieku 18–19 lat (42,4%). Najbardziej sfeminizowana była grupa bezrobotnych w wieku 40–44 lata, w której na 100 bezrobotnych mężczyzn przypadało 131 bezrobotnych kobiet. W tej grupie stopa bezrobocia kobiet wyniosła 8,2% wobec 5,8% dla mężczyzn.

Wykształcenie nie chroniło kobiet przed bezrobociem. Bezrobotne kobiety były lepiej wykształcone niż bezrobotni mężczyźni. Ponad 64% kobiet bezrobotnych miało wykształcenie wyższe, co było wyższą wartością niż dla mężczyzn.

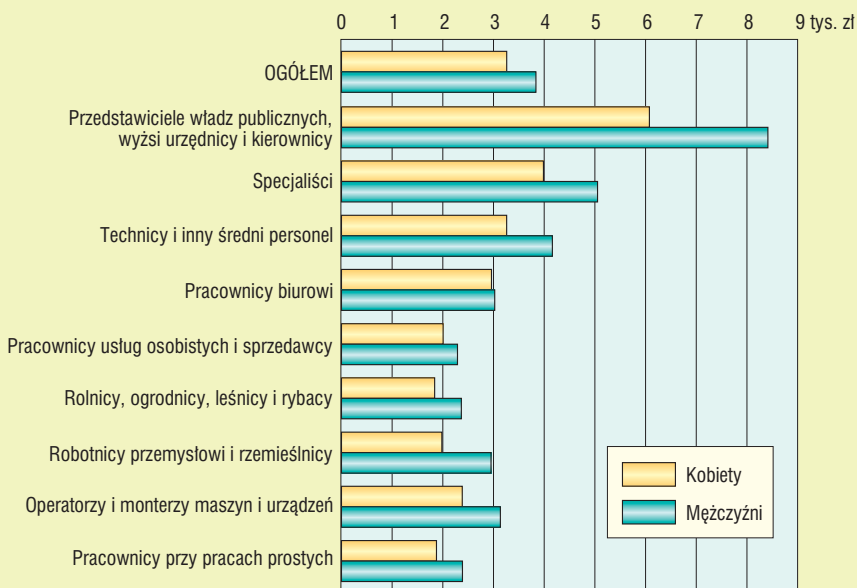
STOPA BEZROBOCIA WEDŁUG PŁCI I POZIOMU WYKSZTAŁCENIA W 2011 R.

bezrobotnych kobiet posiadało wykształcenie średnie, policealne lub wyższe, podczas gdy analogiczny odsetek wśród mężczyzn wynosił około 43%.

Natężenie bezrobocia jest zróżnicowane w zależności od miejsca zamieszkania. Na wsi decydującą rolę ma związek z użytkowaniem gospodarstwa rolnego. Stopa bezrobocia kobiet w gospodarstwach domowych użytkujących gospodarstwo rolne jest prawie 3-krotnie niższa niż stopa bezrobocia kobiet w gospodarstwach domowych niezwiązanych z rolnictwem.

WYNAGRODZENIE MIESIĘCZNE BRUTTO WEDŁUG PŁCI I GRUP ZAWODOWYCH W PAŹDZIERNIKU 2010 R.

W przekroju według grup zawodowych największą różnicę w poziomie przeciętnego wynagrodzenia ogółem brutto za październik 2010 r. kobiet i mężczyzn zanotowano w grupie „Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy”. Relacja przeciętnego wynagrodzenia kobiet do przeciętnego wynagrodzenia mężczyzn wyniosła w tej grupie 67,1%. Najmniejsze zróżnicowanie wynagrodzeń miało miejsce w grupie zawodowej „Pracownicy biurowi”, gdzie przeciętne wynagrodzenie kobiet wynosiło 97,9% przeciętnego wynagrodzenia mężczyzn.

Wynagrodzenia kobiet są zazwyczaj niższe niż mężczyzn. Jak wynika z badania struktury wynagrodzeń według zawodów w październiku 2010 r. mężczyźni osiągnęli wynagrodzenie o 8,1% wyższe od średniego w skali

RELACJA PRZECIĘTNYCH WYNAGRODZEŃ MIESIĘCZNYCH BRUTTO Kobiet I MĘŻCZYŹN (MĘŻCZYŹNI=100%) WEDŁUG RODZAJÓW DZIAŁALNOŚCI W PAŹDZIERNIKU 2010 R.

^Δ Nazwa skrócona.

kraju, tj. wyższe o 288,23 zł, natomiast kobiety – niższe o ponad 8,8%, czyli niższe o 287,44 zł. W konsekwencji oznacza to, że przeciętne wynagrodzenie kobiet było o 15,0% niższe od przeciętnego wynagrodzenia mężczyzn, tj. o 575,67 zł (w 2008 r. odpowiednio o 23% i 664,36 zł).

**PODSTAWOWE MIERNIKI^{ab} AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ LUDNOŚCI
W KRAJACH UNII EUROPEJSKIEJ I W POLSCE WEDŁUG PŁCI W 2011 R.**

WYSZCZEGÓLNIENIE	Kobiety				Mężczyźni			
	UE(27)	UE(25)	UE(15)	Polska	UE(27)	UE(25)	UE(15)	Polska
Ludność (w tys.) w wieku:								
15 lat i więcej	215674	202894	170158	16685	202129	190279	160618	15153
15–64 lata	166066	156071	130091	13444	165350	155408	129829	13174
Pracujący (w tys.) w wieku:								
15 lat i więcej	98719	93195	78888	7239	118450	111887	94565	8892
15–64 lata	97126	91825	77721	7141	115901	109544	92497	8739
Wskaźnik zatrudnienia ludności (w %) w wieku:								
15 lat i więcej	45,8	45,9	46,4	43,4	58,6	58,8	58,9	58,7
15–64 lata	58,5	58,8	59,7	53,1	70,1	70,5	71,2	66,3
Pracujący na własny rachunek w % ogółu pracujących w wieku:								
15 lat i więcej	10,2	10,1	9,8	14,4	19,2	18,9	18,7	22,6
15–64 lata	9,7	9,7	9,4	14,0	18,3	18,2	17,9	22,1
Pracujący w niepełnym wymiarze czasu pracy (w % ogółu pracujących) w wieku:								
15 lat i więcej	32,1	33,5	37,6	11,1	9,0	9,1	9,8	5,5
15–64 lata	31,6	32,9	37,1	10,4	8,1	8,1	8,8	4,7
Współczynnik aktywności zawodowej (w %) w wieku:								
15 lat i więcej	50,7	50,9	51,3	48,4	64,8	65,0	65,1	64,5
15–64 lata	64,9	65,3	66,2	59,4	77,6	78,1	78,9	73,0
Bezrobotni (w tys.) w wieku:								
15 lat i więcej	10605	10149	8470	843	12440	11793	9922	879
15–64 lata	10576	10122	8446	842	12404	11757	9889	877
Stopa bezrobocia (w %) w wieku:								
15 – 74 lata	9,7	9,8	9,7	10,5	9,5	9,6	9,5	9,0
15 – 64 lata	9,8	9,9	9,8	10,5	9,7	9,7	9,7	9,1
Udział długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych (w %) w wieku:								
15 lat i więcej	42,2	42,0	41,6	38,2	43,5	43,3	42,9	36,2
15–64 lata	42,2	42,0	41,6	38,2	43,5	43,3	42,9	36,3
Kształcenie ustawiczne dorosłych w wieku 25–64 lata	9,6	10,1	10,8	5,0	8,2	8,6	9,3	4,0
Wykształcenie osób młodych w wieku 20–24 lata ^c	82,4	82,4	80,5	92,8	76,7	76,5	74,3	87,4

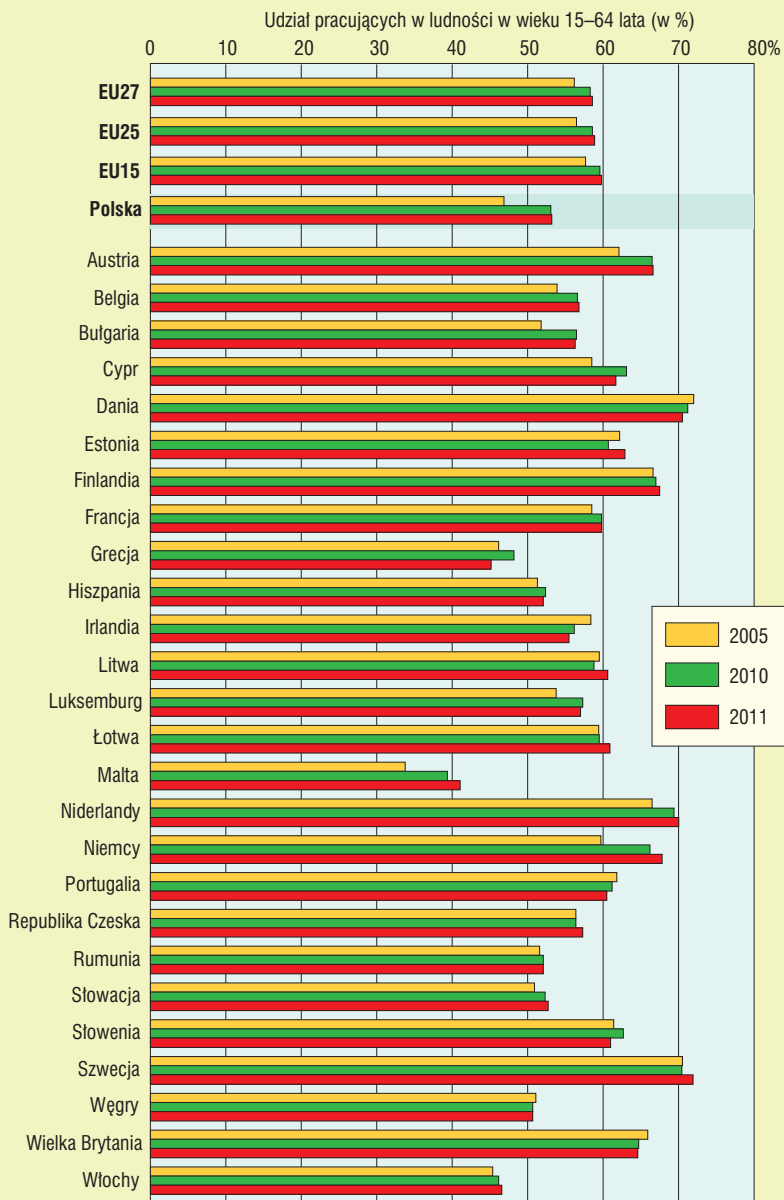
Źródło: Labour Force Survey, prowadzone w poszczególnych krajach UE, w Polsce – pod nazwą Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności.

a Dane pobrane ze strony internetowej Eurostat: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu> w dniu 11 czerwca 2012 r.

b Dane przeciętne roczne.

c Wskaźnik "Wykształcenia osób młodych" obliczany jest jako udział osób w wieku 20–24 lata z wykształceniem, co najmniej zasadniczym zawodowym w ogólnej liczbie osób w tym wieku.

WSKAŹNIK ZATRUDNIENIA^{ab} KOBIEC W KRAJACH UNII EUROPEJSKIEJ I W POLSCE

a Dane pobrane ze strony internetowej Eurostat – adres: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu> w dniu 11 czerwca 2012 r.

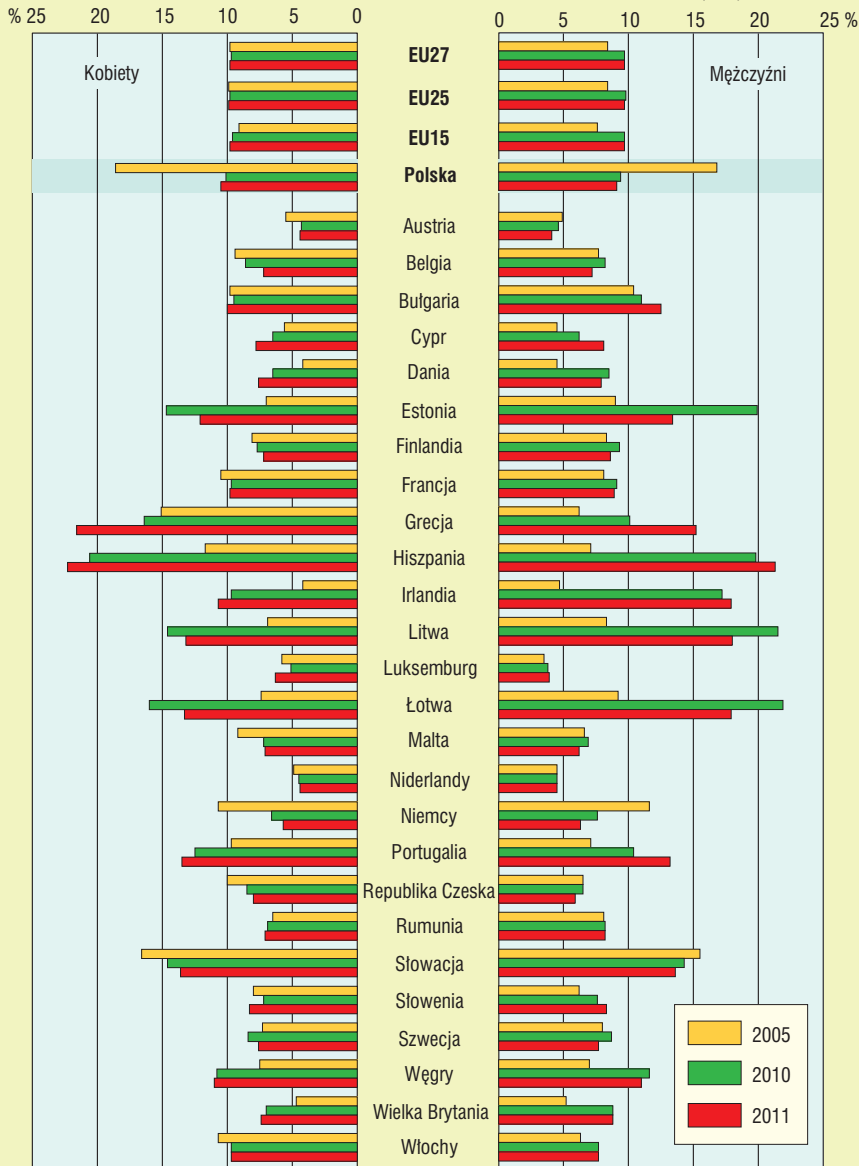
b Dane przeciętne roczne.

Porównując podstawowe mierniki aktywności zawodowej w krajach Unii Europejskiej (UE-27) i w Polsce według płci można zauważyć, że:

- większość podstawowych mierników aktywności zawodowej kobiet w Polsce jest mniej korzystna w stosunku do średnich unijnych;
- pomimo wzrostu na przestrzeni ostatnich 6 lat (2005–2011) wskaźnika zatrudnienia kobiet o 6,3 p. proc., Polska plasuje się dopiero na 20 miejscu wśród krajów Unii Europejskiej pod względem tego wskaźnika. Do krajów, które posiadają najwyższe wartości wskaźnika zatrudnienia kobiet należą: Szwecja, Dania, Niderlandy, Niemcy, Finlandia i Austria, najniższe wartości wskaźnika są obserwowane na Malcie, w Grecji oraz we Włoszech;
- na przestrzeni lat 2005–2011 stopa bezrobocia wśród kobiet w Polsce zmniejszyła swą wartość o 8,1 p. proc., podczas gdy średnia wartość stopy bezrobocia wśród kobiet w tym okresie dla krajów UE pozostała na niezmiennym poziomie, w związku z czym w 2011 r. natężenie bezrobocia kobiet w Polsce było tylko o 0,7 p. proc. większe niż średnia dla krajów UE;
- w 2011 r. w krajach Unii Europejskiej, a także w Polsce, problem długotrwałego bezrobocia w większym stopniu dotyczył kobiet niż mężczyzn, ale udział kobiet długotrwale bezrobotnych w populacji kobiet bezrobotnych w Polsce jest nieznacznie niższy od średniej dla krajów Unii Europejskiej.

STOPA BEZROBOCIA^{ab} Kobiet i Mężczyzn w krajach Unii Europejskiej i w Polsce

Udział bezrobotnych w ludności aktywnej zawodowo w wieku 15–64 lata (w %)

a Dane pobrane ze strony internetowej Eurostat – adres: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu> w dniu 11 czerwca 2012 r.

b Dane przeciętne roczne.

Opracowanie merytoryczne

Departament Pracy GUS

Druk:

©ZAKŁAD WYDAWNICTW STATYSTYCZNYCH

al. Niepodległości 208, 00-925 Warszawa

Opracowanie graficzne, skład i łamanie

Lidia Motrenko-Makuch, Robert Chmielewski